

MIDLER UDEN MÅL

Giorgio Agamben:

Midler uden mål. Noter til politikken

Forord og oversættelse af Søren Gosvig Olesen

Forlaget Wunderbuch, 2015

136 sider, 229 kr.

Midler uden mål – Noter til politikken er en samling af den italienske filosof Giorgio Agambens kortere artikler fra starten af 1990'erne. Alle artiklerne, som Agamben selv skriver i forordet, relaterer sig ”på forskellig vis og alt efter de lejligheder, de er opstået af, til et stadig åbent arbejdsfelt” som året før udgivelsen af *Midler uden mål* var begyndt med udgivelsen af *Homo sacer – Den suveræne magt og det nøgne liv* (1995). *Homo sacer* satte for alvor Agamben på det filosofiske verdenskort og var med til at gøre ham til en af de vigtigste nulevende politiske filosoffer. Artiklerne foregriber således mange af *Homo sacer*-projektets ”originale kernepunkter” – særligt i forhold til den første *Homo sacer*-bog, og flere af analyserne, og pointerne fra *Midler uden mål* er at finde heri. *Midler uden mål* tager således mange af de centrale figurer op, som blev en central del af *Homo sacer*-projektets (som har strakt sig over 20 år og 9 udgivelser) analyse af (den suveræne) magt i Vesten: undtagelsestilstanden, det nøgne liv, (KZ-)lejligheden som regeringsparadigme, etc. Analyser som skulle blive uhyre aktuelle efter terrorlovgivningerne i kølvandet på 11. september (2001), og som særligt fik sin popularitet gennem *Undtagelsestilstand* fra 2005 (udgivet på dansk på Forlaget Philosophia, 2009).

Agamben er også i stigende grad kommet til Danmark og flere af hans bøger er oversat til dansk indenfor de seneste år, ikke bare *Undtagelsestilstand*, men også fra *Homo sacer*-projektet *Sprogets sakramente* (2008, Forlaget Wunderbuch, 2012) og *Resterne fra Auschwitz – arkivet og vidnet* (1998, Kunstakademiets Billedkunstskoler, 2012) samt essaysamlingerne *Nøgenhed* (2009, Forlaget Anis, 2012), *Hvad er et dispositiv – og to andre essays* (Forlaget Slagmark, 2010). Den første *Homo Sacer*-bog har ligeledes været undervejs på Forlaget Klim ligesom Forlaget Wunderbuch også planlægger en tredje Agamben-udgivelse med hans bog med metodiske overvejelser, *Signatura rerum* (2009).

Midler uden mål udgør således en fin og lettilgængelig introduktion til Agambens politiske filosofi (og stil) og de pointer, som *Homo sacer*-projektet drejer sig om, og

som har gjort Agamben til en vidt og bredt diskuteret tænker i hele verden. Mange af begreberne og pointerne går således igen igennem hele Agambens forfatterskab, men det skal dog også nævnes, at eftersom denne udgivelse er 20 år gammel er meget blevet modificeret, og Agamben har bevæget sig i nye og andre retninger. Men mange af pointerne har været styrende for projektet, og på den måde er *Midler uden mål* en fin indgang til Agamben, og særligt *Homo Sacer* (både bogen og projektet).

Agamben starter således den første tekst "livs-form" (et begreb, der igennem hele forfatterskabet spiller en central rolle for Agamben) på samme måde som han starter den første *Homo Sacer*-bog, ved at skelne mellem de to udtryk de gamle grækere havde for liv, nemlig *zoē* (det blotte faktum at leve fælles for alle levende væsener) og *bios*, det kvalificerede, politiske liv. Agambens pointe i den første del af *Homo Sacer*-projektet (særligt *Homo Sacer* og *Undtagelsestilstand*) var således at vise hvordan livet i dag i højere og højere grad, er kendetegnet ved at være reduceret til *nøgent liv*, til *zoē*, og at dette nøgne liv i stigende grad var inkluderet i den politiske orden gennem dets eksklusion. Denne reduktion af livet til nøgent liv går også igen i teksten "Hvad er en lejr?", som introducerer en af Agambens mere provokerende teser, nemlig at det moderne politiske paradigme bedst er eksemplificeret i (KZ-)lejren. Begrebet livs-form forbliver for Agamben udtryk for et liv, der ikke kan adskilles fra sin form, og dermed et liv hvori sådan noget som et nøgent liv ikke kan udgrænses og isoleres og dermed kun inkluderes i den politiske orden gennem sin eksklusion.

Af andre interessante artikler skal også fremhæves "Hvad er et folk?" der påpeger det paradoksale forhold i begrebet folk, at det på samme tid er "så vel det subjekt, der er konstitutivt for politikken, som den klasse, der om ikke principielt så dog faktisk er udelukket fra politikken". Folket er både det politiske subjekt *par excellence*, som i det danske Folk, men samtidig de fattige, de usle, som i *pøbel* (denne dobbelthed går igen i det italienske *popolo*, det franske *peuple*, det spanske *pueblo*). Agamben fremhæver i folket det han benævner den 'oprindelige biopolitiske struktur', nemlig adskillelsen mellem det nøgne liv (folket med lille f) og politisk eksistens (Folket med stort F).

I analysen i "Hinsides menneskerettighederne", der som Agamben selv (for mere end 20 år siden) påpeger "ikke har mistet noget af sin aktualitet", behandler Agamben flygtningen som netop et eksempel på nøgent liv, som udfordrer vores vante forestillinger om det politiske subjekt (som menneske, statsborger med rettigheder og det suveræne folk). Nationalstaten er ude af stand til at håndtere det problem, som flygtningen er, netop fordi flygtningen udfordrer de kategorier den er indstiftet med.

ANMELDELSER

Midler uden mål er en fin introduktion til Agamben, både i forhold til emner og i forhold til stil. Det skal understreges, at bogen er 20 år gammel og at Agambens forfatterskab har bevæget sig meget, om end mange af de centrale kategorier går igen. Hvis man allerede kender noget til Agamben (og ikke har læst *Midler uden mål*) er det måske begrænset for meget man får ud af den, men som introduktion er den fin. På trods af (eller netop på grund af) radikaliteten i Agambens analyser og figurer, er mange af dem stadigvæk akutte og pinligt aktuelle. For at slutte af med et (høj)aktuelt citat fra "Hinsides menneskerettighederne": "Paradokset er her, at netop den skikkelse – flygtningen – der par excellence burde inkarnere menneskerettighederne, i stedet markerer dette begrebs radikale krise."

Mathias Hein Jessen